

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Mgr. Radovana Havelce a soudců JUDr. Jana Vyklického a JUDr. Pavla Molka v právní věci žalobce **M. M.**, proti žalované **Vězeňské službě České republiky**, se sídlem Praha 4, Soudní 1672/1a, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 15. 12. 2015, č. j. 8 A 78/2015 - 26,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žalobce **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobce se žalobou podanou u Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“) domáhal zrušení rozhodnutí žalované ze dne 24. 3. 2015, č. j. VS 10/028/002/2015-50/OVVT/304. V rámci tohoto řízení požádal o osvobození od soudních poplatků, avšak městský soud jeho žádosti vyhověl pouze částečně a usnesením ze dne 15. 12. 2015, č. j. 8 A 78/2015 - 26 (dále též jen „napadené usnesení“), žalobci přiznal osvobození od soudních poplatků v rozsahu 75 %; ve zbytku žádost zamítl.

V odůvodnění napadeného usnesení poukázal městský soud nejprve na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 8. 2011, č. j. 2 As 97/2011 - 43 (všechny rozsudky zdejšího soudu jsou dostupné z <http://www.nssoud.cz>), z něhož se podává, že osvobození od soudních poplatků je dobrodiním, které lze účastníkovi přiznat jen při existenci výjimečných okolností na jeho straně, a to ke zmírnění nepřiměřeně tvrdých dopadů zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudních poplatcích“). Poukázal na to, že podmínky pro osvobození od soudních poplatků byly částečně změněny zákonem č. 303/2011 Sb., jímž byl s účinností od 1. 1. 2012 novelizován soudní řád správní; účelem zpřísnění podmínek bylo posílení odpovědnosti navrhovatele při podávání návrhů soudu. Hlavním smyslem osvobození od soudních poplatků tedy zůstává regulativní funkce, neboť je to navrhovatel, kdo má nést část nákladů soudního řízení; soudy mají od placení soudních poplatků osvobozovat zpravidla jen zčásti a v nejnutnější míře tak, aby byla tato míra účasti zachována.

Z podkladů, které měl městský soud k dispozici, vyplynulo, že žalobce jen v období od února do května 2015 podal devět žalob. Co se týče jeho majetkových poměrů, žalobce uvedl, že disponuje zůstatkem na účtu odsouzeného ve výši 7.000 Kč (přičemž se jedná o prostředky, které na jeho účet vložili jeho blízcí), avšak žalovaná doložila, že žalobcova tvrzení o přichozích platbách na tento účet nebyla pravdivá (disponibilní zůstatek na tomto účtu ke dni 20. 5. 2015 činil 8.539 Kč; v období od srpna 2014 do května 2015 pak přibyly na účet odsouzeného prostředky v celkové výši 29.650 Kč). Městský soud na základě těchto zjištění konstatoval, že žalobce v období desíti měsíců před podáním žaloby volně disponoval částkou 22.900 Kč, přičemž poukázal na skutečnost, že žalobce má zajištěno ubytování, základní služby s tím související a stravu; volné prostředky na účtu tak využívá k nákupu zbytných (i když důležitých) věcí a služeb. V listopadu 2015 městský soud nicméně žalobce vyzval, aby jej informoval o případné změně majetkových poměrů. Jelikož žalobce na tuto výzvu neodpověděl, městský soud vycházel z premisy, že majetkové poměry zjištěné v květnu roku 2015 jsou nadále aktuální. Na výše uvedeném podkladě proto naznal, že majetková situace sice žalobci neumožňuje zaplatit soudní poplatek v plné výši, nebrání však tomu, aby jej žalobce nemohl nést alespoň v symbolické části 750 Kč.

Proti tomuto usnesení brojí nyní žalobce (dále jen „stěžovatel“) kasační stížností. V ní explicitně neodkázal na konkrétní zákonem předpokládaný stížnostní důvod, nicméně z textu je zřejmé, že je namítán důvod podle § 103 odst. 1 písm. a) soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“). Právní subsumpce kasačních důvodů pod konkrétní písmena ustanovení § 103 odst. 1 s. ř. s. je však záležitostí právního hodnocení věci Nejvyšším správním soudem a nejde o nedostatek návrhu, který by bránil jeho věcnému projednání (srov. rozsudek tohoto soudu ze dne 8. 1. 2004, č. j. 2 Afs 7/2003 - 50, publikovaný pod č. 161/2004 Sb. NSS).

Stěžovatel v kasační stížnosti předně popírá, že by disponoval částkou 22.900 Kč ročně; tato částka představuje úhrn jeho prostředků za období od srpna 2014 do května 2015, na který logicky nelze poukazovat v prosinci 2015. Nadto uvedený závěr městského soudu svádí k domněnce, že stěžovatel takovou částkou disponuje každý rok, tj. i v roce 2016. Stěžovatel zdůrazňuje, že žádný stabilní příjem nemá a není mu umožněno pracovat. Popírá také, že by ke dni vzniku poplatkové povinnosti disponoval částkou 8.539 Kč; vysvětluje, že nepodal všechny návrhy na zahájení řízení v den, kdy měl uvedenou částku na účtu. Poukaz soudu na prostředky, které měl stěžovatel k dispozici v minulosti, proto nemůže být relevantním východiskem pro závěr, že bude schopen uhradit soudní poplatky v době, kdy k jejich zaplacení bude vyzván. S odkazem na rozsudek zdejšího soudu ze dne 28. 2. 2006, č. j. 5 Afs 155/2005 - 172, opakuje, že při rozhodování o žádosti o osvobození od soudních poplatků je třeba přihlídnout rovněž k tomu, zda si stěžovatel tyto prostředky může opatřit, a dále k tomu, zda mu pro majetkové a sociální poměry nebylo znemožněno uplatňovat nebo bránit své právo; městskému soudu vytýká, že takové hodnocení neprovedl. Stěžovatel trvá na tom, že dostatečnými prostředky k úhradě soudních poplatků nedisponuje a že nemá ani možnost si je opatřit; argumentace finanční minulostí stěžovatele proto nic nevypovídá o jeho schopnosti uhradit soudní poplatky nyní. Dále namítá, že Nejvyšší správní soud jej v minulosti v jiné věci od soudních poplatků osvobodil (usnesením ze dne 19. 8. 2015 ve věci vedené pod sp. zn. 4 As 162/2015), přičemž vycházel ze zcela identických skutečností jako městský soud v usnesení nyní napadaném (nemajetnost stěžovatele, existence dluhu značně převyšujícího výši disponibilní částky na jeho účtu). Stěžovatel proto spatřuje v přístupu městského soudu porušení principu legitimního očekávání, neboť městský soud nijak neodůvodnil odlišnost od předchozího rozhodnutí. Závěrem kasační stížnosti stěžovatel dodává, že z hlediska základního práva žalobce na přístup k soudu městský soud opomněl, že soudní poplatky mají primárně sloužit k zajištění finančního příjmu do státního rozpočtu, nikoli k zajištění prostředků na náhradu nákladů řízení

protistrany v případě podání opravného prostředku. Ze všech výše uvedených důvodů stěžovatel navrhuje, aby zdejší soud napadené usnesení zrušil a věc vrátil městskému soudu k dalšímu řízení.

Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval projednatelností kasační stížnosti. Stěžovatel totiž nezaplátil současně s podáním kasační stížnosti soudní poplatek, není v řízení o kasační stížnosti zastoupen advokátem a rovněž neprokázal, že by sám měl vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie (§ 105 odst. 2 s. ř. s.). V daném typu řízení však může Nejvyšší správní soud přikročit k meritornímu přezkumu i přes tento procesní nedostatek. Pokud je totiž cílem nyní posuzované kasační stížnosti přezkoumání rozhodnutí o nepřiznání osvobození od soudního poplatku, pak by se trváním na uhrazení soudního poplatku za kasační stížnost a povinném zastoupení jen řetězil problém, jenž má být rozhodnutím o této kasační stížnosti vyřešen (viz usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 - 19).

Nejvyšší správní soud tedy přezkoumal napadené usnesení v rozsahu podané kasační stížnosti (§ 109 odst. 3, věta před středníkem s. ř. s.) a z důvodů v ní uvedených (§ 109 odst. 4, věta před středníkem s. ř. s.). Ve věci přitom rozhodl bez nařízení jednání, za podmínek vyplývajících z § 109 odst. 2, věty první s. ř. s.

Kasační stížnost není důvodná.

Stěžovatel v úvodu kasační stížnosti napadá výchozí předpoklad městského soudu, že disponuje částkou 22.900 Kč ročně; v kasační stížnosti jej označuje za nepravdivý a „svévolný“. Jak je patrné z odůvodnění napadeného usnesení, městský soud nejprve na straně druhé v odstavci čtvrtém shrnul, že stěžovatel v období „*desíti měsíců před podáním žaloby volně disponoval částkou 22.900 Kč*“, což plně koresponduje obsahu podkladů, které stěžovatel v řízení před městským soudem předložil (viz výpis ze stěžovatelova účtu odsouzeného, vyhotovený Vězeňskou službou České republiky – věznicí Valdice, z něhož jasně vyplývá, že stěžovatel uvedenou částkou nakládal v období od srpna 2014 do května 2015, tj. po dobu cca 10 měsíců). Na straně třetí v odstavci druhém však městský soud poněkud překvapivě uvedl, že „*žalobce jako vězeň při zajištění všech základních životních potřeb disponuje částkou 22.900 Kč ročně*“. Tento v pořadí druhý závěr je tak v rozporu nejen s předchozí částí odůvodnění napadeného usnesení, ale i s obsahem předložených podkladů. Nesourodost úvah městského soudu proto vnáší nejasnost nejen co do vymezení časového období, v němž stěžovatel uvedenými částkami disponoval, ale také co do pravidelnosti a očekávaného trendu ve vývoji jeho příjmů v budoucnu.

Podle názoru Nejvyššího správního soudu z předložených podkladů vskutku nevyplývá, že stěžovatel touto částkou disponoval i v jiném (předchozím) časovém období (ať již nahodile, nebo dokonce pravidelně a opakovaně), a proto nelze ani předjímat, že totožnou nebo srovnatelnou částkou bude moci nakládat i v budoucnu (tj. od června roku 2015 dosud). Aby však tento deficit odůvodnění představoval současně důvod pro zrušení napadeného usnesení, musel by mít zásadní vliv na jeho výrok. Nejvyšší správní soud setrvale judikuje, že o vadu řízení, jež by způsobovala nezákonnost rozhodnutí, se nejedná, byl-li by konečný výrok stejný i v případě, kdy by k vadě nedošlo (srov. například rozsudek ze dne 14. 10. 2005, č. j. 6 Ads 57/2004 - 59). O takový případ jde i v dané věci. Městským soudem zjištěný disponibilní příjem za předchozích deset měsíců totiž minimálně indikuje, že stěžovatel není v delším časovém období zcela bez příjmů, což v kontextu s dalšími skutečnostmi (o nichž bude pojednáno dále) podporuje jeho závěr o schopnosti stěžovatele podílet se alespoň částečně na úhradě soudního poplatku.

V další části kasační stížnosti stěžovatel napadá závěr městského soudu, že ke dni vzniku poplatkové povinnosti na svém účtu volně disponoval částkou 8.539 Kč; namítá, že těmito prostředky mohl nakládat ke dni 20. 5. 2015, kdy se uvedená částka na jeho účtu nacházela, nikoli však ke dni, kdy byl (respektive bude) soudem vyzván k úhradě soudních poplatků. Ačkoli zdejší soud se stěžovatelem souhlasí v tom směru, že v době, kdy bude vyzván k úhradě soudního poplatku, nemusí informace z května roku 2015 již věrohodně odrážet skutečný stav jeho majetkových poměrů, nelze přehlížet, že městský soud dal v listopadu roku 2015 stěžovateli příležitost podat o svých majetkových poměrech aktuální informaci, které však stěžovatel nevyužil. Skutkové okolnosti rozhodné pro posouzení žádosti o osvobození od soudních poplatků je v první řadě povinen tvrdit a prokázat žadatel, s čímž ostatně koresponduje i odůvodnění rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 1. 9. 2004, č. j. 2 Afs 28/2004 - 40, publikovaného pod č. 423/2005 Sb. NSS, jehož textu se stěžovatel na podporu své argumentace dovolává. Stěžovatelem zvolená pasivní procesní strategie proto jde jednoznačně k jeho tíži a vylučuje, aby se z uvedených důvodů oprávněně dovolával porušení práva na spravedlivý proces. Z těchto důvodů je nepřijatelná i námitka, že napadené rozhodnutí představuje „*logický excres*“, neboť městský soud při stanovení rozsahu osvobození od soudních poplatků vycházel především z posledního známého disponibilního zůstatku na stěžovatelově účtu.

Namítá-li dále stěžovatel, že městský soud nijak nevyhodnotil, zda bylo (a je) v jeho reálných možnostech si potřebné finanční prostředky opatřit vlastní prací, je třeba uvést, že i těmito hledisky se městský soud zabýval, bral-li v úvahu skutečnost, že se stěžovatel nachází ve výkonu trestu odnětí svobody. Lze sice souhlasit s názorem, že se v napadeném usnesení neobjevuje hlubší úvaha nad tím, zda stěžovatel ve výkonu trestu pracuje či vůbec pracovat může, na druhou stranu však městský soud kladnou odpověď na tuto otázku ani v nejmenším nepresumuje (implicitně tedy vychází z předpokladu, že stěžovatel ve věznici žádné možnosti výdělků nemá) a pouze poukazuje na skutečnost, že stěžovateli zasílají peníze třetí osoby, a proto není zcela bez prostředků. Pokud tedy městský soud na tomto podkladě naznal, že stěžovatel určitými (byť co do výše omezenými) finančními prostředky přeci jen disponuje a že z tohoto důvodu nemá nárok na plné osvobození od soudních poplatků, ale naopak se může na jejich úhradě v přiměřené míře podílet, přičemž tento jeho podíl nebude představovat překážku pro uplatnění a bránění jeho práv, nerozhodl nelogicky a excesivně. Jeho závěry ostatně korespondují s názorem vysloveným v rozsudku zdejšího soudu ze dne 15. 6. 2007, č. j. 4 As 29/2007 - 124, kterým stěžovatel podepírá tvrzené porušení principu legitimního očekávání. Argumenty uvedené v odkazovaném rozsudku je třeba vnímat optikou tehdy platné a účinné právní úpravy osvobozování od soudních poplatků, která však byla novelizována zákonem č. 303/2011 Sb., tak, že „*[n]yní mají správní soudy podle představ zákonodárce zásadně přiznávat pouze částečné osvobození od soudních poplatků. Úplné osvobození od soudních poplatků je (...) možné přiznat pouze výjimečně ze zvlášť závažných důvodů*“ (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 7. 2013, č. j. 5 As 41/2013 - 15).

Rovněž důvody, pro které městský soud přistoupil k osvobození stěžovatele od soudních poplatků právě v rozsahu 75 %, byly v napadeném usnesení přehledně a srozumitelně vyjádřeny, bez jakékoli známky zjevného vybočení z mezí soudcovského uvážení. Zdejší soud již v rozsudku ze dne 15. 5. 2013, č. j. 6 As 75/2013 - 17, vyslovil, že v otázkách částečného osvobození od soudních poplatků bude již z povahy věci vždy přítomna jistá míra uvážení předsedy senátu. Udrží-li se toto uvážení v zákonných mezích a bude-li odpovídat skutkovým okolnostem, nemůže být samo jeho užití důvodem pro zrušení přijatého usnesení o osvobození od soudních poplatků kasačním soudem. Z výše popsaných důvodů Nejvyšší správní soud nemá pochybnost, že se uvážení městského soudu pohybovalo v zákonných mezích a odpovídalo zjištěným skutkovým okolnostem. Kromě toho je z odůvodnění napadeného usnesení zcela evidentní, že městský soud při rozhodování o stěžovatelově žádosti dostatečně reflektoval právní názor

vyjádřený Nejvyšším správním soudem v rozsudku ze dne 15. 9. 2015, č. j. 2 As 178/2015 - 12, kterým bylo zrušeno předchozí usnesení ve věci žádosti stěžovatele o osvobození od soudních poplatků (tj. usnesení městského soudu ze dne 22. 5. 2015, č. j. 8 A 78/2015 – 9).

Právě zmiňovaná role úvahy soudu (předsedy senátu) při hodnocení podmínek pro (částečné) osvobození od soudních poplatků dává do značné míry odpověď i na tvrzení stěžovatele o porušení principu předvídatelnosti rozhodování. Přestože se městský soud výslovně nevymezil vůči úvahám jiných senátů téhož soudu obsažených v usneseních, jimiž byl stěžovatel údajně osvobozen od soudních poplatků v plném rozsahu (a na které výslovně poukazoval), nezakládá to bez dalšího nepřezkoumatelnost jeho rozhodnutí či porušení principu předvídatelnosti rozhodování. Nelze totiž přehlédnout, že stěžovatelem odkazovaná usnesení měla být vydána již ve dnech 18. 6. 2014, 4. 3. 2015 a 20. 3. 2015, a je tedy vysoce nepravděpodobné, že by jiné senáty městského soudu vycházely právě ze stejných podkladů, a tedy z totožného skutkového stavu věci, jako tomu bylo v nyní posuzovaném případě. Jak již bylo uvedeno, v řízení, z něhož vzešlo napadené usnesení, byly majetkové poměry dokládány jednak přípisem stěžovatele ze dne 19. 5. 2015, jednak výpisem z účtu ze dne 20. 5. 2015. Z výpisu z účtu odsouzeného je přitom zřejmá relativně vysoká frekvence dispozice s prostředky na účtu uloženými; majetková situace stěžovatele je tedy proměnlivá a v čase prochází vývojem, což je další důvod, proč měl být stěžovatel iniciativní při prokazování stavu svých majetkových poměrů.

Jelikož Nejvyšší správní soud shledal, že *ratio decidendi* napadeného usnesení i přes drobné dílčí nedostatky jeho odůvodnění obstojí, přičemž neshledal ani žádné jiné vady, ke kterým by bylo třeba přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 4 s. ř. s.), nezbylo mu, než kasační stížnost pro nedůvodnost zamítnout (§ 110 odst. 1 *in fine* s. ř. s.).

O náhradě nákladů tohoto řízení bylo rozhodnuto ve smyslu ustanovení § 60 odst. 1, věty první s. ř. s., ve spojení s ustanovením § 120 s. ř. s., dle kterého nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Vzhledem k tomu, že stěžovatel byl v řízení o kasační stížnosti procesně neúspěšný, právo na náhradu nákladů řízení mu nenáleží. Pokud jde o žalovanou, v jejím případě nelze o otázce procesní úspěšnosti hovořit, neboť napadené usnesení městského soudu se týká výlučně procesního postavení stěžovatele. Nejvyšší správní soud proto o jejích nákladech řízení nerozhodoval.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 24. února 2016

Mgr. Radovan Havelec
předseda senátu